

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.:	23/2018
Klager:	[REDACTED]
Klagers prosessfullmektig:	Advokat Else-Marie Merckoll
Klagen gjelder:	Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning
Beslutningsdato:	29. september 2020
I behandlingen har deltatt:	Claus Krag Brynildsen Lars Christian Finstad Marianne Abeler Trond Jørgensen
Konklusjon:	Klagen tas til følge. Klager tilkjennes kompensasjon etter forskriftens del II, 100% av 65 G.

1. Sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt klager, er født ██████████ på ██████████. Han har hatt en god oppvekst med far, mor og ██████████. Han har beskrevet at hans skolegang på yrkesskolen, ██████████, gikk greit.

Etter å ha fullført yrkesskolen reiste klager i ██████████, før han avtjente militærtjeneste i ██████████ fra ██████████ til ██████████. Deretter søkte han seg til ██████████ og arbeidet på ██████████ fra ██████████ til ██████████. Fra høsten ██████████ til ██████████ var han ansatt i ██████████.

Klager reiste til ██████████, og tjenestegjorde ut ██████████. Deretter tjenestegjorde han i ██████████ fra ██████████ til ██████████. Til sammen tjenestegjorde klager i ██████████ kontingenter. I kontingent ██████████ jobbet han som «altnuligmann», og hadde blant annet som oppgave å hente gass og vann med upansret kjøretøy uten eskorte – dette grunnet personellmangel. Klager har beskrevet flere belastende situasjoner under kontingent ██████████, hvor det skal ha blitt skutt skremmeskudd mot kjøretøyet hans, og hvor han har måttet gå veiklarering med minerydding uten videre opplæring.

I kontingent ██████████ var klager en del av geværkompaniet, som skytter på upansret pickup i en utsatt posisjon. Han drev også med minerydding under denne kontingenten. Under en nattpatrolje ble flere av hans medsoldater truffet av antipersonellgranater og tre av disse ble alvorlig såret.

I kontingent ██████████ tjenestegjorde klager som ██████████ på bakgrunn av hans erfaring og prestasjoner i tidligere kontingenter. Det å være ██████████ medførte et betydelig ansvar, hvor muligheten for å gjøre feil med omfattende konsekvenser var til stede. Denne kontingenten opplevde svært mange rakettnedslag. Videre opplevde de at en soldat fra en annen part ble drept under forsøk på å forsere et sjekkpunkt, noe som ble hevnet av parten to måneder senere da ██████████, ██████████, falt i bakhold og umiddelbart ble drept da han gikk den samme oppklaringsruten som klager pleide å gå. Dette skjedde dagen før klager skulle returnere hjem, og han var derfor ute av tjeneste. Det er opplyst at soldatene hadde ventet på at en hevnaksjon skulle finne sted i månedene før ██████████ ble drept.

Klager kom hjem fra ██████████ i ██████████. Da han returnerte fikk han hverken gjennomført «debrief» eller annen oppfølging i etterkant av tjenestegjøringen. Dette bekreftes av klagers kompanisjef i ██████████, Kontingent ██████████. Mangelen på oppfølging skyldtes, ifølge ██████████, den spesielle situasjonen kompaniet var i under rotasjonen, og soldater falt derfor «mellom to stoler». Klager fikk således ikke den oppfølging Forsvaret hadde plikt til å gi ham.

Klager var i en periode arbeidsledig og mottok trygd fra NAV. Han flyttet til ██████████ i ██████████, og jobbet med ██████████ frem til ██████████ da han var med på å ██████████. Dette fungerte ikke så godt sosialt for ham, og han ██████████ og trakk seg ut i ██████████.

Han gikk deretter på ██████████ og jobbet som ██████████ på ██████████ frem til ██████████. Han trivdes i denne jobben, men da det etter hvert ble for mange ██████████ så han seg nødt til å slutte. Fra ██████████ til ██████████ jobbet han som ██████████. Deretter ble han sykemeldt på grunn av ryggproblemer.

Klager kom aldri tilbake i arbeid, og gikk over på arbeidsavklaringspenger etter sykemeldingsperioden. Som følge av en akutt psykisk reaksjon den ██████████, brøt ██████████ med familien i ██████████ og flyttet ut. Han begynte å drikke og var uten fast bopel til ██████████. I 2015 fikk han trygdeleilighet og trygd fra NAV. Han ble innvilget 100% uføretrygd fra 1. mai 2016. I 2018 fikk han godkjent yrkesskade/yrkessykdom.

Klager ble i vedtak datert 23. januar 2017 tilkjent kr. 349 732,- i billighetserstatning fra SPK.

I forbindelse med saken er det utarbeidet en spesialisterklæring av psykiater Eirik Ragnar Solheim, datert 6. juli 2017.

Solheim kommer i spesialisterklæringen frem til at klager har F43.1 PTSD og F62.0 Vedvarende personlighetsforandring etter katastrofale livshendelser. Det fremgår videre av erklæringen at det er mer enn 50 % sjanse, «eller 90 om man vil», for at dette skyldes tjenesten.

SPK avslo kravet om kompensasjon i vedtak 5. februar 2018. Avslaget ble begrunnet med at det ikke var sannsynliggjort at klager hadde en varig psykisk belastningsskade som sto i sammenheng med tjenesten.

Vedtaket ble påklaget av advokat Else-Marie Merckoll. Det ble nedlagt påstand om at klager tilkjennes 100% erstatning etter 35 G og 65 G. I klagen datert 16. mars 2018 ble det vist til at SPKs beskrivelse av klagers arbeidssituasjon før og etter tjenesten til dels er noe misvisende. Det ble også lagt frem nye bevis omkring hans arbeidssituasjon. Det ble videre anført at SPK synes å ha trukket uriktig konklusjon ved å hevde at klager er blitt kvitt sine plager. Det ble også anført at det foreligger urimelig forskjellsbehandling i saken da vedtaket synes å være resultat av en innstramming i SPKs vedtakspraksis, hvilket det ifølge klager ikke er grunnlag for i denne saken. Det ble også påpekt at det ikke er krav om tidsnær dokumentasjon.

SPK har ikke funnet grunn til å endre sitt standpunkt, og har oversendt klagen til behandling i klagenemnda.

Klager og hans advokat var til stede under nemndsbehandlingen. En representant fra SPK deltok digitalt.

2. Om nemndas vurdering

Saken gjelder krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltagelse i internasjonale operasjoner del II.

Rett på kompensasjon etter forskriften forutsetter i henhold til § 3 at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre kreves det at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet.

Etter forskriften del II gjelder de alminnelig krav til bevis, jf. forskriften § 4 a, hvor det fremgår at det er de bevistema og beviskrav etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12 b som gjelder. Det skal derfor foretas en strengere vurdering av bevis under ordningens del II enn det som det er gitt anvisninger på etter del I.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som har bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

At skadelidte selv ikke kobler sine plager til tjenesten, selv om det uomtvistelig foreligger psykiske plager, kan ikke uten videre tolkes dithen at tjenesten ikke er årsak. Det påhviler ikke skadelidte å påvise årsaken til psykiske plager, men en tidlig kobling mellom om plager og tjeneste, vil kunne styrke skadelidtes posisjon.

Foreligger nedtegnelser mv som ligger tett opp mot tjeneste, og som bidrar til å klarlegge skadelidtes tilstand på den tiden, vil de være særlig viktige ved bevisbedømmelsen. Tilsvarende

gjelder ved vurderingen av nye bevis som sannsynliggjør at skadelidte uansett ville ha fått sine plager eller uansett ville ha falt ut av arbeidslivet.

Når det foreligger uklarhet om hvilke skader og lidelser som har oppstått og det er usikkerhet omkring årsaker til sykdomsutviklingen, må det foretas en nærmere vurdering av de foreliggende bevis. Ved en slik bevisbedømmelse vil bevisene kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Det vises for så vidt til Rt. 1998 s. 1565 (Lie-dommen) og Rt. 2010 s. 1547 (Ask-dommen). På s 1570 i Lie-dommen fremkommer:

Det kan være uklarhet om hvilke skader som er oppstått, når de forskjellige symptomer har inntrådt og i det hele om og i tilfelle hvilke deler av en foreliggende helsesvikt som kan tilbakeføres til den aktuelle påkjørsel som skal ha medført nakkesleng. Det foreliggende bevismateriale vil gjerne være sammensatt, og opplysningene kan trekke i forskjellige retninger. Ved en slik bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på [...]

Dette er stadfestet i Askdommen, hvor det blant annet heter i premiss (44): «Den tidsnære dokumentasjonen må tillegges størst betydning».

Det skal foretas en fri bevisbedømmelse og det er ingen begrensninger i hvilke bevis som kan fremlegges, men vekten av dem vil naturligvis variere, jf. bl.a. Rt. 1998 s. 1546 og Rt. 2010 s. 1547. Det er ikke et vilkår at det foreligger tidsnære bevis i form av journaler eller lignende, for at beviskravet etter forskriften § 4 a skal være oppfylt. Spørsmålet blir hva som anses som mest sannsynlig årsak til at skadelidte utviklet en psykisk lidelse.

I anledning saken er det innhentet en spesialisterklæring fra psykiater Eirik Ragnar Solheim. Psykiater Solheim fant at klager har diagnosene F 43.1 Posttraumatisk stresslidelse og F62.0 Vedvarende personlighetsforandring etter katastrofe, og at det foreligger sannsynlighetsovervekt for at tilstanden skyldes de belastninger han var utsatt for under FN-tjenesten. Solheim anslår klagers varige medisinske invaliditet til mellom 42 og 50 %. Etter psykiater Solheims vurdering foreligger det ikke inngangsinvaliditet eller andre årsaker til hans plager. Psykiater Solheim konkluderer med at det er utelukket at ██████, på tross av eventuell videre behandling, vil være i stand til å komme tilbake til lønnet arbeid og funksjonsnedsettelsen fremstår derfor som varig. SPK mener at erklæringen i hovedsak synes å bygge på klagers egne utsagn og beskrivelser slik han husker det 28 år etter tjenesten, uten at disse beskrivelsene har støtte i dokumentasjon. SPK mener på denne bakgrunn at det ikke er mulig å konkludere med at det er mer enn 50% sannsynlig at klager har en «varig psykisk belastningsskade som følge av tjenesten». Klagenemnda er ikke enige med SPK i synet på spesialisterklæringen. Psykiater Solheims erklæring tillegges derfor betydelig vekt i den videre vurderingen.

Videre har psykolog Gjerstad i sin erklæring, datert 23. mai 2016, konkludert med at det er mer enn 50% sannsynlig at ██████ psykiske plager har årsakssammenheng med tjenesten og har anslått en varig medisinsk invaliditet på 34%. Tilsvarende har behandlere ved Modum Bad diagnostisert klager med PTSD som følge av tjenesten.

Det er i saken fremlagt flere legeerklæringer, som alle legger til grunn at klager er påført en «varig psykisk belastningsskade som følge av tjenesten». Nemnda har ikke funnet grunnlag å fravike erklæringene.

Videre bygger nemnda sin vurdering på at klager har gitt en troverdig forklaring på hvordan han har hatt det, både i og etter tjenesten, og hvordan han har fungert i arbeid. Opplysningene i

saken viser at han har hatt en ustabil arbeidstilknytning. Det er ikke sannsynlig at det er andre årsaker til klagers psykiske plager enn tjenesten. Han har i dag ikke vesentlige ryggproblemer eller andre somatiske lidelser som kan forklare arbeidsuførheten.

Nemnda finner på bakgrunn av det totale bevisbildet at det er sannsynliggjort at klager er påført en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten og at han er helt arbeidsfør på grunn av skaden. Klager oppfyller dermed vilkårene etter ordningens del II.

Klagen tas etter dette til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr 89 375 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 29 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas til følge. Klager tilkjennes kompensasjon etter forskriftens del II, 100% av 65 G.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning saken og klagen med kr 89 375 inkl. mva. i henhold til krav.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo 13. november 2020

Claus Krag Brynildsen
Varaleder for klagenemnda